

Driveplikt

Torfinn Vollan
Seniorrådgiver



Fylkesmannen i Agder



03.03.2020



Driveplikt

- Hva menes med driveplikt?
- Hvordan oppfylle driveplikten?
- Hvem har driveplikt?
- Krav til jordleiekontrakter
- Tilsyn
- Fritak
- Sanksjoner





Driveplikt

Hovedregel: jordloven § 8: «Jordbruksareal skal drivast».

Jordbruksareal: *Innmarksbeite, overflatedyrka og fulldyrka* jord som definert i AR5 (arealressurskart – et nasjonalt datasett).

Et *juridisk* virkemiddel for å nå landbrukspolitiske mål:

- Sikre *matproduksjon* og hensynet til *kulturlandskapet*
- Legge til rette for at arealressursene «kan verte brukt på den måten som er mest *gagnleg for samfunnet* og dei som har *yrket sitt i landbruket*.» - § 1
- «ressursane skal disponerast ut frå *framtidige generasjonar* sine behov» - § 1



Jordbruksareal ute av produksjon

For 2018 viser arealstatistikken at hele **13,2 %** av Norges totale jordbruksareal og **9,4 %** av landets maskinelt høstbare jordbruksareal ikke inngår i søknader om produksjonstilskudd.

Vest-Agder: henholdsvis **18,9 %** og **14,3 %**.

Det er nå utarbeidet nye kart som viser hvor i kommunen disse jordbruksarealene ligger (Kilden – NIBIO).

Jordbruksareal i prosent av landareal:

Norge 3 % (Agder 2,3 %)

Sverige 7 % - Finland 8 % - Danmark 62 % - Storbritannia 71 %





I Bykle er det 3 304 dekar jordbruksareal, noko som utgjer omlag 0,2 prosent av landarealet i kommunen.

Arealtype	Dekar	%
Jordbruksareal ▲		
Fulldyrka	2 054	0,1
Overflatedyrka	305	0,0
Innmarksbeite	945	0,1
Produktiv skog	68 447	4,5
Bebyggelse/samferdsel	2 405	0,2
Annet markslag ▲		
Uproduktiv skog	110 489	7,3
Åpen fastmark	298 958	19,8
Myr	34 108	2,3
Ferskvann	75 257	5,0
Ikke kartlagt ▼	917 835	60,8
Sum	1 510 803	100,0

Kjelde: Arealressurskart AR5, årsversjon 2018, NIBIO

Veksttype	Dekar	%
Innmarksbeite	265	16,9
Grovfôr	1 299	83,1
Korn	0	0,0
Potet	0	0,0
Grønnsaker	0	0,0
Frukt og bær	0	0,0
Sum	1 564	100,0

Kjelde: Produksjonstilskot 2018, Landbruksdirektoratet





Verktøy

Lagre og skriv ut

Last ned kartdata

Arealinformasjon

Kartlag Tegnforklaring

Flybilder (flere valg)

Satellittbilder (flere valg)

Markslag (AR5)

Dyrkbar jord

Myrinformasjon (DMK)

Jordbruksareal som kan være ute av drift

Utenfor landbrukseiendom 

Hele landbrukseiendommer 

Andel av landbrukseiendommer

Totalt jordbruksareal 

Maskinelt høstbart jordbruksareal 

Uavklart 

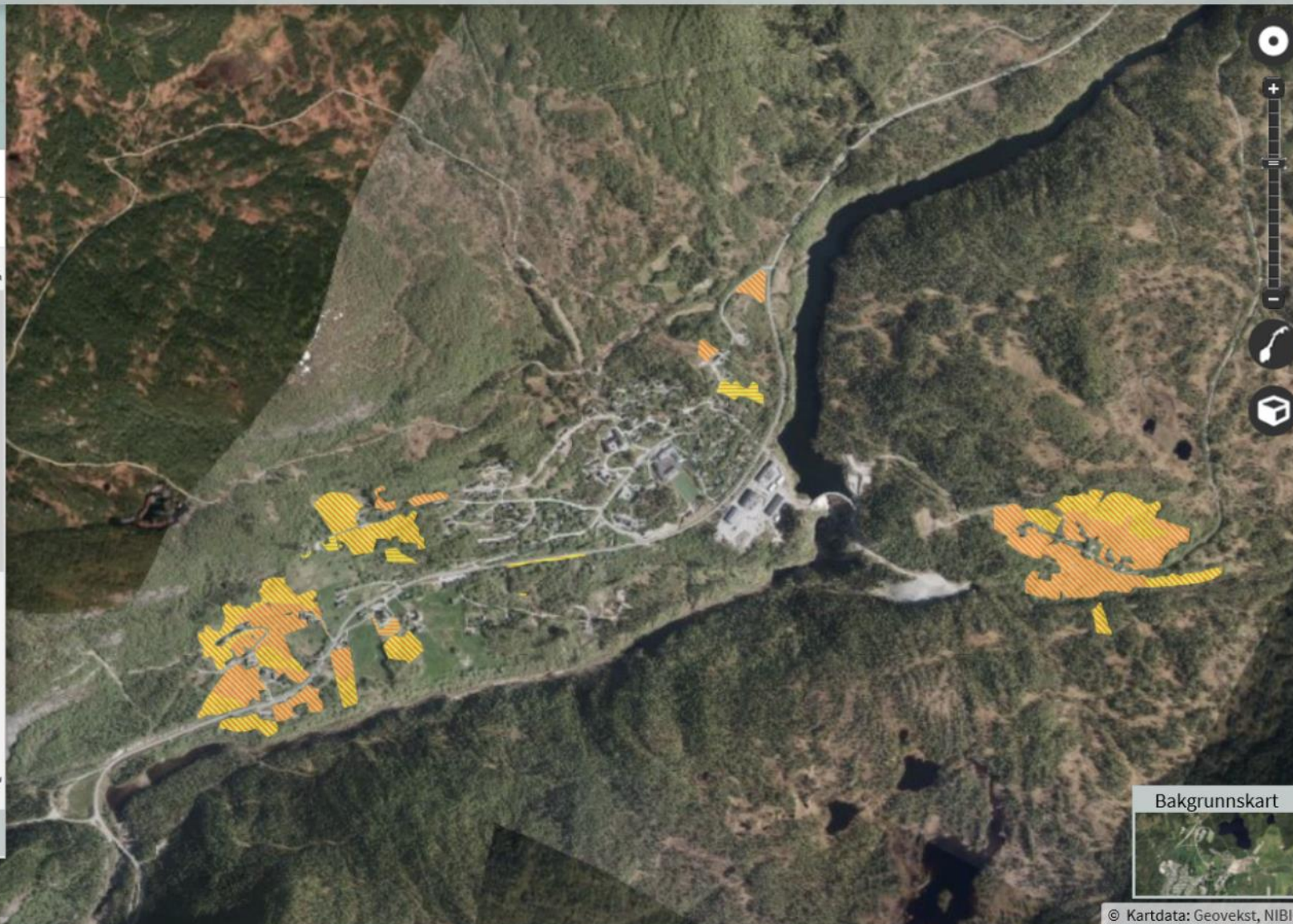
Helling jordbruksareal 

Arealressurser (AR50)

Arealressurser (AR250)

Valgte kartlag

Lukk meny



Bakgrunnskart



© Kartdata: Geovekst, NIBIO

Personvernerklæring www.nibio.no

Driveplikt



Hvordan oppfylle driveplikten?

- Produksjonsegenskapene til jorda må opprettholdes
- Den må nyttes til vanlig jordbruksdrift med mulighet for normal avling
- Arealene må normalt høstes og kultiveres årlig
- Ikke krav til driftsform
- En konkret vurdering





Driveplikt

Nedre grense: produksjonsegenskapene **foringes** over tid

Eksempel:

Hestehold?

Kantsoner som ikke vedlikeholdes

Det plukkes ikke floghavre

Beitepusser





Driveplikt

Hvem skal oppfylle driveplikten?

Eier av jordbruksareal

«Driveplikta gjeld for heile eigartida».

Må innen ett år fra overtagelsen oppfylles ved:

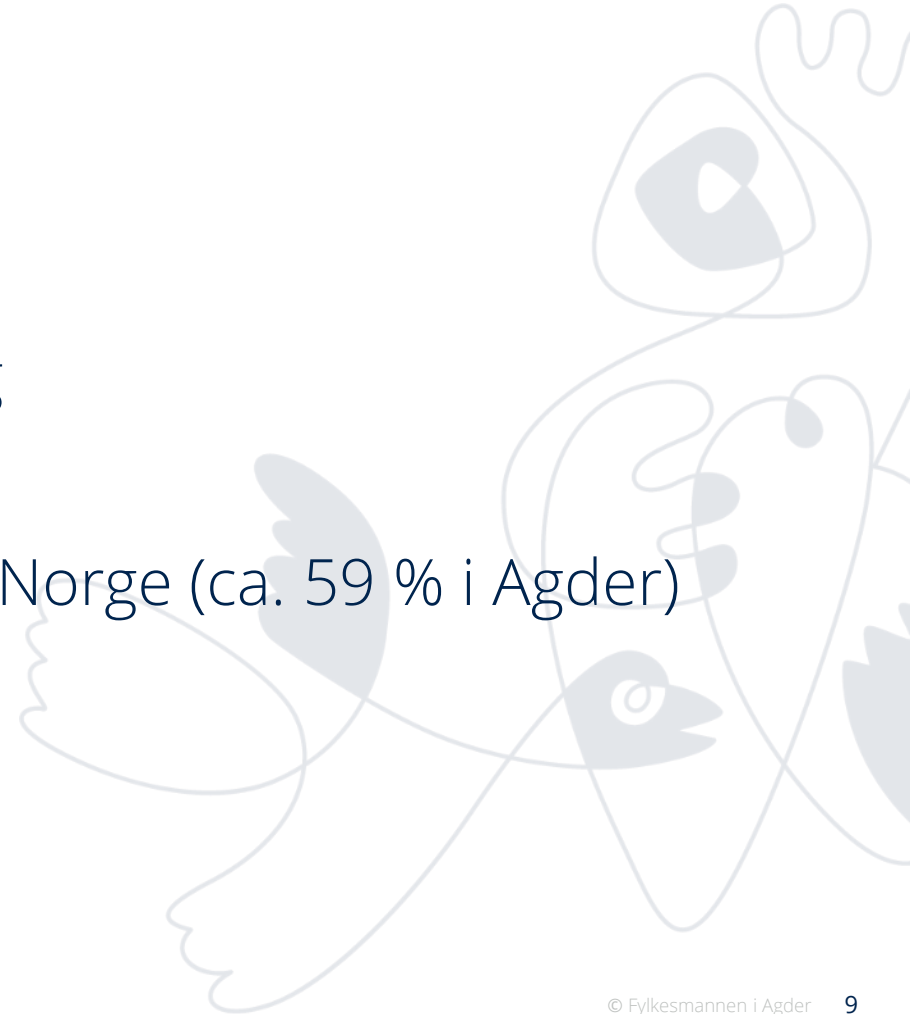
Egen drift – personlig og økonomisk ansvarlig

eller

Bortleie – 44 % av jordbruksareal drives slik i Norge (ca. 59 % i Agder)

eller

Søke om fritak eller lemping - § 8 a





Bortleie – krav til leiekontrakt

Krav til leiekontrakten – § 8 annet ledd:

- *Skriftlig* leiekontrakt
- *Minst 10 års varighet*
 - Forutberegnelighet for leier
 - Fremleie kan avtales
 - Lengre enn 10 år: konsesjons- og jordlovsbehandling
- *Uoppsigelig for eier* unntatt ved mislighold
- Avtalen må føre til en *driftsmessig god løsning*
 - En konkret vurdering
- Eier kan søke kommunen om lemping av vilkårene
- Avtalen skal sendes i kopi til kommunen





Bortleie

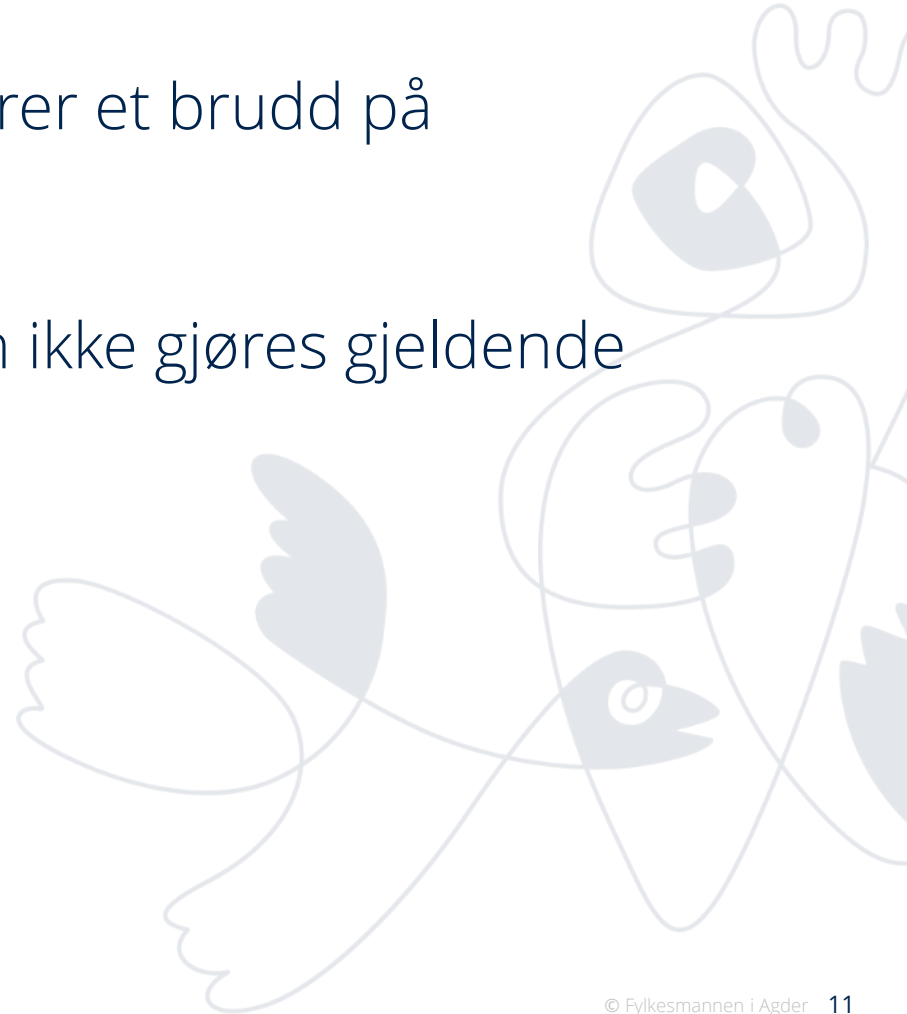
Eier står *fortsatt ansvarlig* for driveplikten selv om jorda drives ved bortleie.

En avtale som ikke oppfyller lovens vilkårene innebærer et brudd på driveplikten

«En avtale i strid mot andre eller tredje punktum, kan ikke gjøres gjeldende mot offentlige myndigheter eller private».

Ikke noe krav om at leier må eie eller leie jord fra før

Eier må sende kopi av kontrakten til kommunen





Tilsyn

Jordloven § 19:

«Kommunen og fylkesmannen fører tilsyn med at føresegnene i §§ 8 til 12 vert haldne».

Kommunens tilsynsplikt ved:

Eiers egen drift: orientere brudd og informere om konsekvenser av dette.

Bortleie: vurdere om kontrakten oppfyller kravene i § 8 annet ledd. Orienter eier om eventuelle brudd og konsekvenser av dette.



Driveplikt – konsekvenser av brudd

Dersom det er konstatert brudd på driveplikten:

Kan søke *fritak* fra drift eller *lemping av vilkår i leieavtalen* - § 8 a

Kommunen kan fatte vedtak om *sanksjoner (enkeltvedtak)*:

Pålegg ved manglende drift - § 8 tredje ledd:

Pålegg om utleie inntil 10 år

Plantes til med skog

Tiltak av hensyn til kulturlandskapet

Kommunen kan ilegge tvangsgebyr - § 20

Krav om *vesentlig brudd*

Grunnlag for lønnsom drift?

Objektiv vurdering





Driveplikt – søknad om fritak eller lemping

Søknad om fritak fra driveplikt § 8 a:

Kommunen kan gi varig eller midlertidig fritak av driveplikten eller lemping av vilkårene i jordleieavtalen etter søknad

«Ved avgjerd av søknaden skal det leggjast vekt på kor viktig det er å halde jordbruksarealet i hevd, på bruksstorleiken, avkastningsevna på arealet og på om det i området der eigedomen ligg, er bruk for jordbruksarealet som tilleggsgjord. Det skal òg leggjast vekt på søkjaren sin livssituasjon».

Hvilke *konsekvenser* vil det medføre at jorda kommer ut av drift?

Muligheten for å leie bort arealet: vesentlig moment - men: kan ikke pålegge å leie ut *gratis*

Livssituasjon: nært forestående generasjonsskifte?



Søknad om fritak eller lemping - § 8a

Eier kan søke om fritak eller lemping etter § 8a

Mulige resultat av kommunens behandling av søknad:

Kommunen kan gi *avslag* på søknad om fritak – typisk hvis det foreligger behov for leiejord

Varig eller *midlertidig fritak* på *vilkår* - eksempler:

Vilkår om skjøtsel for å ivareta kulturlandskapet

Vilkår om bortleie dersom det senere oppstår interesse for dette

Vilkår om skjøtselstiltak i påvente av generasjonsskifte.

Søknad om *lemping av vilkår til leieavtale*

Leietid på mindre enn 10 år:

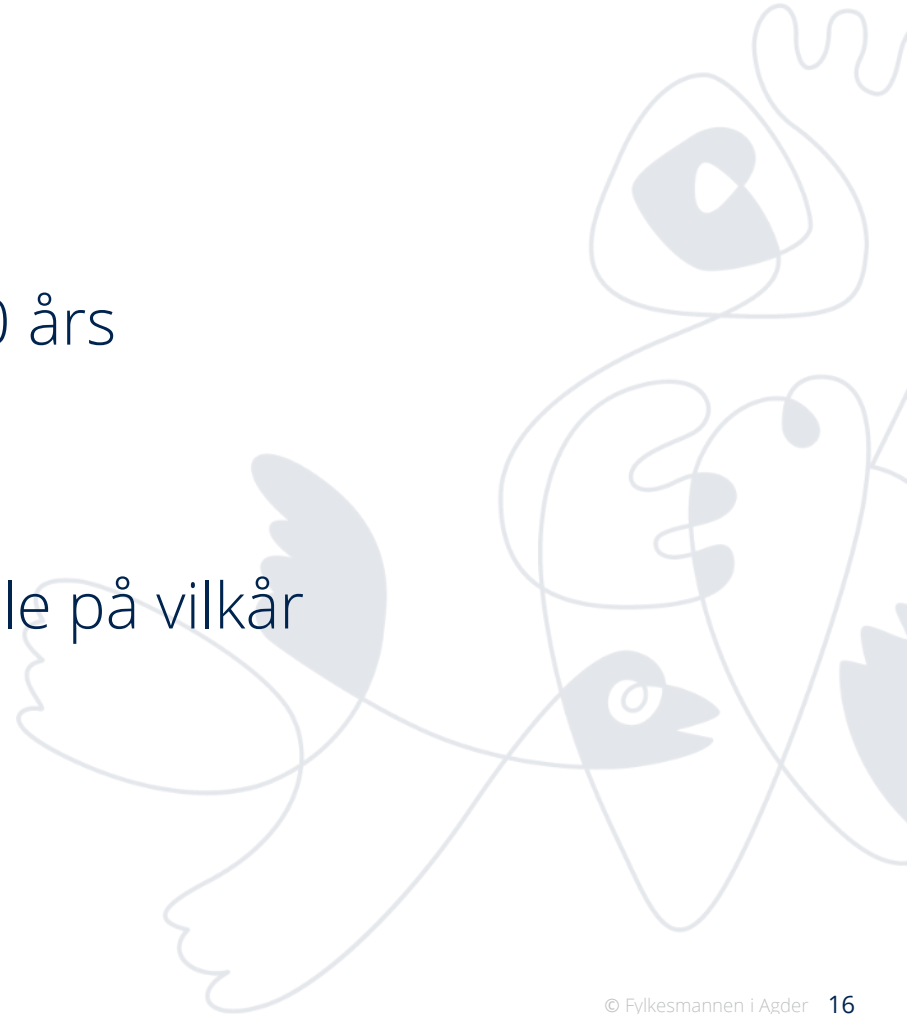
Ved vekstskifte

Forestående generasjonsskifte eller søkers livssituasjon ellers



Oppsummering av hovedpunkter

- Driveplikten gjelder alt jordbruksareal.
- Eier har ansvar for driveplikten.
- Arealet må høstes og kultiveres årlig.
- Ved bortleie: krav om skriftlig leiekontrakt med 10 års varlighet.
- Eier må sende leiekontrakt til kommunen
- Det kan gis fritak fra drift eller lemping av leieavtale på vilkår
- Det kan gis sanksjoner ved brudd på driveplikten





Mer informasjon:

Rundskriv M-2/2017 – Driveplikten etter jordloven

Lov om jord (jordlova) av 12. mai 1995 nr. 23 om jord

Landbruksdirektoratets hjemmeside:

landbruksdirektoratet.no

<https://www.landbruksdirektoratet.no/no/eiendom-og-skog/eiendom/driveplikt/regelverk>





Takk for meg!

fmavtvo@fylkesmannen.no

